

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

7-son (5-jild)
2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 7 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Норов Шухрат Сувонович</i> МОЛОДЁЖНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ В ИНТЕГРАЦИИ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ПРИМЕРЕ ЗАРАФШАНСКОГО ОАЗИСА	9-14
<i>Nazirxo'jayev Muhammadalixo'ja Qosimxo'jayevich</i> 1945-1950-YILLARDA ANDIJON VA FARG'ONA VILOYATLARIDA HARBIY ASIRLARINING QURILISH VA XALQ XO'JALIGI ISHLARIGA JALB ETILISHI TARIXIDAN	15-22
<i>Xujaniyazov Uktam Eshbaevich</i> QORAQALPOG'ISTON DAVRIY MATBUOTINING MUSTAQILLIK YILLARIDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI (1991-2018).....	23-27
<i>Toirjonova Ruxsora Shaxobiddinovna</i> SOVET DAVRIDA VAQF MULKLARI TAQDIRI VA DINIY MUASSASALARGA BO'LGAN MUNOSABAT	28-31
<i>Aytmuratova Janilsin, Quvvatova Charos</i> THE ROLE OF THE JADIDS IN THE DEVELOPMENT OF NATIONAL PUBLIC EDUCATION, LITERATURE, AND ART	32-36
<i>Rahimova Zeboxon O'ktam qizi</i> XORAZM HUDUDIDAGI TARIXIY QAL'ALAR REKONSTRUKSIYASIDA 3D MODELLASHTIRISH TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI	37-42
<i>Aytmuratov Jalgas, Doshniyazov Raxat</i> QORAQALPOG'ISTON SAN'ATINING TARAQQIYOTIDA TASVIRIY SAN'ATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MANBALARI	43-49

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Raximbayev Akmal Azatboyevich</i> O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOATNI RIVOJLANISHI VA AGLOMERATSIYALARNI SHAKLLANISH JARAYONLARI	50-57
<i>Amonov Mehridin Oromiddinovich</i> TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BOSHQARISHDAGI RAHBARLIK USHLUBLARI	58-63
<i>Shukurov Ikrom Abdurashitovich</i> TURIZM SOHASINING RIVOJLANISHIDA TURISTIK FIRMA VA TASHKILOTLAR TOMONIDAN SOTILGAN SAYYOHLIK YO'LLANMALARINING TA'SIRINI TAHLIL ETISH	64-69

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Karimbayeva Salomatxon, Mirzaxmedov Abdurashid</i> IJTIMOIY TOLERANTLIKKA TA'RIF	70-74
<i>Qayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUN IQLIMLAR NAZARIYASINING IJTIMOIIY-FALSAFIY TAHLILI.....	75-78
<i>Bekpo'latov Ulug'bek Rahmatulla o'g'li</i> SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGI KONTEKSTIDA "O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASIDAGI G'OYALARNING IJTIMOIIY FALSAFIY TAHLILI	79-85

<i>Kubatov Shahobjon</i> 2016-2024-YILLARDA O'ZBEK JAMIYATI TAFAKKURIDA DAVLATNING IJTIMOIIY FUNKSIYALARI TAHLILI	86-96
<i>Abduraxmonov Is'haq, Jurayeva Rayxona</i> YOSHLARDA AXBOROT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK MUAMMOLARI	97-100
<i>Raximova Yulduz Dilmurod qizi</i> ISLOM FALSAFASIDA INSON TALQINI	101-104
<i>Achilov Firdavs Nasritdin o'g'li</i> YANGI O'ZBEKISTON YOSHLARI MA'NAVIIY QIYOFASINI YUKSALTIRISHDA MAHMUDXO'JA BEHBUDIY TA'LIMOTINING AHAMIYATI	105-108
<i>Mansurov Abdulaziz Akbarjonovich</i> DEMOGRAFIK JARAYONLAR, MIGRATSIYA VA URBANIZATSIYANING MADANIYATLARARO DIALOGGA TA'SIRI.....	109-113
<i>Хамдамов Бехзод Хабибович</i> ФИЛОСОФИЯ ЛИЧНОСТИ И СУДЬБЫ В «БОБУРНАМЕ»	114-118

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Mamadaliyeva Naibaxon, Mamadaliyeva Odinaxon</i> DAVLAT TILIDA SIFAT VA SERTIFIKATLASH ATAMALARI IZOHLI LUG'ATINI YARATISH ZARURATI	119-125
<i>Алиева Эльвина, Расулова Дилбар</i> ИЗУЧЕНИЕ КОНВЕРГЕНЦИИ ЯЗЫКОВЫХ СРЕДСТВ НА МАТЕРИАЛЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОЗАИЧЕСКОГО ТЕКСТА	126-134
<i>Eshboyev Qahramon Bakir o'g'li</i> LEKSIKOGRAFIYADA DARAJALANISH QONUNIYATINING ILMIY-AMALIY AHAMIYATI	135-144
<i>Qodirova Barno Ibragimovna</i> O'ZBEK FILOLOGIK TERMINOLOGIYASIDA -IZM QO'SHIMCHASINING ETIMOLOGIK VA MORFOLOGIK TAHLILI	145-149
<i>Tursinbaev Ilham Po'latbay o'g'li</i> BOLALAR ADABIYOTIDA POEMANING JANRIY XUSUSIYATLARI	150-154
<i>Abdurahmonova Farangiz, Xudoymurodova Xurriyat</i> "SAG'RI TERI TILSIMI" FALSAFIY ROMANIDA BOSH QAHRAMON TAQDIRINING BADIIY TALQINI	155-158

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Yunusov Xaydarali Muratovich</i> YEVROPA ITTIFOQI HUQUQINING ASOSIY PRINSIPLARI	159-168
<i>Zokirov Sherzod</i> O'ZBEK XONLIKLARIDA INSON HUQUQLARINING TA'MINLANISHI: FUQAROLAR MUHOJIRATLARI BILAN ISHLASH VA U BO'YICHA NAZORATNI AMALGA OSHIRISH MISOLIDA	169-176
<i>Жураев Шерзод Юлдашевич</i> ПРИМЕНЕНИЯ ПРИНЦИПА ЗАЩИТЫ ДОВЕРИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	177-185

<i>Maxamatov Maxmud Maxamataminovich</i> INSON HUQUQLARIDAN CHEKINISHNI XALQARO STANDARTLARDA TARTIBGA SOLINISHI	186-192
<i>Мадаминова Дилафруз, Авазбекова Диёрахон</i> СОПРИКОСНОВЕНИЕ ИСЛАМСКИХ И МЕЖДУНАРОДНЫХ НОРМ В ВОПРОСАХ РОДИТЕЛЬСКИХ ПРАВ И ОПЕКИ НАД РЕБЁНКОМ	193-202
<i>Qudratillayev Jaxongir Zokirjon o'g'li</i> INTERNETDAN FOYDALANISH HUQUQINING TARKIBIY QISMI	203-209
<i>Мукумов Бобур Мелибой угли</i> ОЦЕНКА РЕГУЛИРУЮЩЕГО ВОЗДЕЙСТВИЯ И ОБЩЕСТВЕННАЯ ЭКСПЕРТИЗА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ГОСУДАРСТВА, БИЗНЕСА И ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА	210-214
<i>Mamatmurodov Farrux Farxod o'g'li</i> FUNDAMENTAL DIFFERENCES AND ANALYSIS OF THE ORGANIZING PRINCIPLES OF ISLAMIC FINANCE AND TRADITIONAL FINANCE. IN THE EXAMPLE OF ISLAMIC BANKS AND TRADITIONAL BANKS	215-222
<i>Yarlakabov Sherali</i> ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA KADRLAR BILAN ISHLASH HUQUQIY ASOSLARINING NAZARIY JIHATLARI	223-228
<i>Боймурзаев Жасурбек Бахтиярович</i> ЗНАЧЕНИЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОПЕРАТИВНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ В БОРЬБЕ С НАРКОТИКАМИ И НАПРАВЛЕНИЯ ЕГО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	229-234
<i>Xadjiyev Azizbek Kadambayevich</i> “IJTIMOIY ADOLAT” TUSHUNCHASI, MAZMUNI VA TARKIBI VA XALQARO QONUNCHILIK Hujjatlarida tutgan o'rni	235-240
<i>Abulxayrov Rustamxon Ibodullayevich</i> PORTLASHDAN KEYIN KO'ZDAN KECHIRISH DAVOMIDA OLINGAN ASHYOVIY DALILLAR BO'YICHA TAYINLANADIGAN PORTLASH-TEKNIK VA PORTLOVCHI MODDALAR EKSPERTIZALARI HAL ETADIGAN MASALALAR	241-249
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhaiyo Tojiyevna</i> IJTIMOIY-GUMANITAR YO'NALISH PEDAGOGLARI KREATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI.....	250-256
<i>Menglikulov Xayrulla Aliqulovich</i> OLIY O'QUV YURTIDA JISMONIY TARBIYANING TASHKILIIY SHAKLLARI	257-263
<i>Jurayeva Balxiya Farxod qizi</i> ROBOTOTEXNIKA DARSLARIDA STEAM – TA'LIM YONDASHUVINING AHAMIYATI	264-270
<i>Nasritdinova Madina Nurullayevna</i> ARTPEDAGOGIK YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK PEDAGOGLARNING BADIIY-IJODIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHGA DOIR TAJRIBA-SINOV ISHLARI NATIJALARI TAHLILI VA SAMARADORLIK DARAJASI	271-275
<i>Charshanbiyev Namaz Maxmatmurodovich</i> KASBIY TA'LIM MUASSASALARIDA O'QUV JARAYONINI RAQAMLI TA'LIM PLATFORMALAR ASOSIDA TASHKIL ETISH METODIKASI	276-281

Received: 16 June 2025

Accepted: 5 July 2025

Published: 15 July 2025

Article / Original Paper

A SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF THE IDEAS IN THE “UZBEKISTAN – 2030” STRATEGY IN THE CONTEXT OF THE UNITY OF SYMMETRY AND ASYMMETRY

Bekpulatov Ulugbek Rakhmatulla ugli

doctoral student at Navoi State University,

PhD in Philosophy,

Associate Professor

E-mail: bekpulatov.u@mail.ru

Abstract. This article presents a socio-philosophical analysis of the ideas underlying the “Uzbekistan – 2030” strategy in the context of the unity of symmetry and asymmetry. It substantiates that in the process of social development, symmetry appears as a symbol of justice, stability, equality, and harmony, while asymmetry functions as a means of renewal, differentiation, and reform. The study also reveals that the unity of symmetry and asymmetry serves as an essential philosophical criterion for building a harmonious, stable, and dynamically developing model of society in the context of ongoing reforms in Uzbekistan.

Keywords: “Uzbekistan – 2030” strategy, symmetry, asymmetry, dialectical unity of symmetry and asymmetry, stability and instability, balance and imbalance, equality and inequality, justice and injustice, renewal, development.

SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGI KONTEKSTIDA “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASIDAGI G‘OYALARNING IJTIMOY FALSAFIY TAHLILI

Bekpo‘latov Ulug‘bek Rahmatulla o‘g‘li

Navoiy davlat universiteti doktoranti,

falsafa fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Annotatsiya. Ushbu maqolada “O‘zbekiston – 2030” strategiyasining asosida yotgan g‘oyalar simmetriya va asimmetriya birligi kontekstida ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil etilgan. Natijada, ijtimoiy taraqqiyotda simmetriya - adolat, barqarorlik, tenglik va uyg‘unlik sifatida, asimmetriya esa yangilanish, tafovutlar va islohotlar vositasi sifatida namoyon bo‘lishi asoslab berilgan. Shuningdek, simmetriya va asimmetriya birlikda jamiyatning uyg‘un, barqaror va dinamik rivojlanish modelini yaratishda muhim falsafiy mezon ekanligi mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar rakursida ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi, simmetriya, asimmetriya, simmetriya va asimmetriyaning dialektik birligi, barqarorlik va beqarorlik, muvozanat va nomuvozanat, tenglik va tengsizlik, adolat va adolatsizlik, yangilanish, taraqqiyot.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I7Y2025N12>

Kirish

Hozirgi zamon globallashuv sharoitida jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiluvchi har qanday strategiya faqatgina iqtisodiy jihatdan emas, balki ijtimoiy-falsafiy mezonlar rakursida ham tizimli o‘rganilishi dolzarb vazifalardan biridir. Bugungi kunda “O‘zbekiston – 2030”

strategiyasi ham mamlakatimiz barqaror taraqqiyotining kompleks yo'l xaritasi bo'lib, uning asosida yotgan g'oyalar mohiyatini jamiyat hayotidagi simmetriya va asimmetriyaning namoyon bo'lish shakllari bo'lgan barqarorlik va beqarorlik, tartibot va tartibsizlik, muvofiqlik va nomuvofiqlik kabi qarama-qarshi hodisalar, tomonlar, xususiyatlar, jihatlar birligi kontekstida ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil qilishga obyektiv zarurat sezilmoqda. Chunki, simmetriya va asimmetriya birligi tamoyillari murakkab ijtimoiy tizimlardagi o'zaro qarama-qarshi tomonlarni birlikda, uyg'unlikda va aloqadorlikda tizimli o'rganish imkonini beradi.

Muammoning o'rganilganlik darajasi

Jahon ijtimoiy-falsafiy tafakkur tarixida jamiyatdagi tartib va tartibsizlik, barqarorlik va beqarorlik, tenglik va tengsizlik, adolat va adolatsizlik, garmoniya va disgarmoniya kabi juda keng spektrga ega bo'lgan simmetrik va asimmetrik hodisalarning o'zaro munosabati muammolari hamda ularni eng maqbul holatga keltirishning ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy, siyosiy va madaniy omillari Brantly Vomak, Jan-Sebastyan Gay, Steffen Roz, Jarret T. Cravford, Renny Rueda, Arreguin-Toft, M.Fischerkeller, C.Mitchell, T.V.Paul, R.Vorleylar tomonidan o'rganilgan.

Mustaqil davlatlar hamdo'stligi olimlaridan V.Gott, A.Pereturin, N.Depunchik, N.Ovchinnikov, A.Ursul, Yu.Urmansev, Yu.Abdulkadirov, K.Maynser, V.Afanaseva, Yu.Xismatullina, X.Yagafarova, Y.X. Bitsin, O.B. Bergazova, N.Golubevalar materiya tuzilishining turli darajalarida simmetriya va asimmetriya xossalarning o'rni, ularning ontologik va gnoseologik jihatlari, umumilmiy va falsafiy kategoriyalar bilan o'zaro aloqadorligi, fanlar transformatsiya jarayonlaridagi ahamiyati kabi masalalarni, N.E. Shustova, L.T. Podvoiskaya, S.M. Chernikova, I.I. Sanjarevskiy, O.V. Ivanovlar shaxs ijtimoiy moslashuvi, jamiyat barqarorligi va taraqqiyotida ijtimoiy uyg'unlik, murosa va tuzilmaviy mutanosiblikning o'rni va ularga erishish mexanizmlarini tadqiq etganlar.

O'zbek olimlaridan O.Fayzullayev, M.Abdullayeva, N.Jo'rayev, Q.Nazarov, M.Qirg'izboyev, A.Xolbekov, J.Yaxshilikov va N.Muxammadiyev, F.Musayev, X.Salomova, N.Safarova, M.Niyazimbetov, G.G'afforova, B.S.Turdiyevlar jamiyat barqarorligiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-madaniy va ma'naviy omillar, milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligiga erishish hamda ijtimoiy munosabatlardagi o'zaro muvofiqlik va me'yorni saqlashning jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati, kabi simmetriya va asimmetriyaning ijtimoiy-falsafiy jihatlariga oid tadqiqotlar olib borishgan.

Tadqiqot usullari

Tadqiqotda ilmiy bilishning qiyosiy tahlil, umumlashtirish, taqqoslash, analiz, sintez, tarixiylik va mantiqiylik birligi kabi usullaridan foydalanildi.

Muhokama

Xalqimizning erkin va farovon, qudratli Yangi O'zbekistonni barpo etish bo'yicha xohish-irodasini ro'yobga chiqarish, har bir fuqaroga o'z salohiyatini rivojlantirish uchun barcha imkoniyatlarni yaratish, sog'lom, bilimli va ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalash, global ishlab chiqarishning muhim bo'g'iniga aylangan kuchli iqtisodiyotni shakllantirish, adolat, qonun ustuvorligi, xavfsizlik va barqarorlikni kafolatli ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan "O'zbekiston — 2030" strategiyasidagi simmetriya va asimmetriya birligiga oid konseptual g'oyalar va pragmatik yondashuvlarni ijtimoiy-falsafiy jihatdan o'rganish unda ko'zlangan maqsadlarni yanada samarali amalga oshirish imkonini beradi. "O'zbekiston — 2030"

strategiyasining mazmun-mohiyati va unda belgilangan maqsadlar quyidagi g'oyalar asosida ishlab chiqilgan:

birinchidan, barqaror iqtisodiy o'sish orqali daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar qatoridan o'rin olish;

ikkinchidan, aholi talablariga va xalqaro standartlarga to'liq javob beradigan ta'lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimini tashkil qilish;

uchinchidan, aholi uchun qulay ekologik sharoitlarni yaratish;

to'rtinchidan, xalq xizmatidagi adolatli va zamonaviy davlatni barpo etish;

beshinchidan, mamlakatning suvereniteti va xavfsizligini kafolatli ta'minlash[1].

Ushbu g'oyalarni simmetriya va asimmetriya birligi asosida tahlil qilish orqali strategiyaning ijtimoiy-falsafiy mohiyatini chuqur anglashning metodologik imkoniyatlarini ko'rib chiqamiz. Ma'lumki, har qanday jamiyat o'z taraqqiyot konsepsiyasini ishlab chiqishda o'zining uzoq yillik milliy qadriyatlarini, madaniy va ma'naviy merosini, ijtimoiy-iqtisodiy imkoniyatlarini hamda davlatchilik tarixida qo'lga kiritgan tajribalarini hamda global dunyoga integratsiyalashuv holatlarini e'tiborga olgan holda, ijtimoiy barqarorlik va yangilanish, turg'unlik va o'zgaruvchanlik orasidagi eng maqbul muvozanatga asoslanadi. "O'zbekiston — 2030" strategiyasidagi "barqaror iqtisodiy o'sish orqali daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar qatoriga kirish" g'oyasi aynan yuqoridagi dialektik muvozanatni ya'ni simmetriya va asimmetriya birligini ifodalaydi.

Simmetriyaning ijtimoiy-falsafiy asosi muvozanat, uyg'unlik va tenglik kabi tushunchalarga asoslanganligi sababli [2], jamiyat hayotidagi iqtisodiy qatlamlar o'rtasidagi tafovutlarni va farqlarni kamaytirish orqali respublikaning barcha hududlari, tizimning barcha sohalarini o'zaro mutanosib taraqqiy etishini ta'minlash, fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini oshirish, shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarini o'zaro uyg'unlashtirish imkonini beradi. Bu jihatlar butun jamiyatni hududiy, ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan simmetriya tomon harakatini rag'batlantiradi. Lekin, ushbu jihatlar o'z bag'rida har doim turli daraja va xarakterga ega bo'lgan asimmetriyalarni ham qamrab oladi. Chunki, dialektik jihatdan jamiyatning har qanday rivoji mavjud tartib va barqarorlikni biror darajada buzish orqali yangicha holatga ya'ni tartibga o'tish jarayoni bilan amalga oshadi. Demak, ushbu jarayonlarda asimmetriyaga oid holatlar ya'ni iqtisodiy nomutanosibliklar, hududiy rivojlanishdagi tafovutlar va boshqa ijtimoiy farqlar tabiiy holatda mavjud bo'ladi.

Masalan, review.uz saytining 2019-yil 26-iyulida "Mintaqaviy rivojlanishning asimmetriyasi" nomli maqola e'lon qilindi. Ushbu maqolada mamlakatimizdagi viloyatlar, tumanlar va shaharlarni kompleks va mutanosib ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishni ta'minlash, ularning salohiyatidan maqbul va samarali foydalanish masalalari tahlil etilib, O'zbekistonning hududiy asimmetriyasi baholangan. Iqtisodiy tadqiqotlar markazi tomonidan 2000-2018-yillar davomida 14 ta hudud bo'yicha o'tkazilgan tahlilga asosan, 2005-yildan boshlab moddiy ishlab chiqarishning barcha tarmoqlari bo'yicha (aholi jon boshiga) tabaqalanish kuchayganligini ko'rsatgan. Garchi sanoat uchun asimmetriya indeksi dinamikasi ko'pchilik hududlar ko'rsatkichlari qiymatlarining yaqinlashishini ko'rsatsa-da, 2010-yilga kelib investitsiya resurslarini asosiy kapitalga jalb qilish koeffitsiyentlari dinamikasi yirik loyihalar amalga oshirilayotgan hududlarda investitsiyalarning yuqori konsentratsiyasi tufayli yuqori tebranishlarni (o'zgaruvchanlikni) ko'rsatmoqda. Buni qazib olish, ishlab chiqarish va qayta ishlash sanoati rivojlanishidagi yuqori darajadagi asimmetriya natijasi sifatida ham ko'rish

mumkin. Shuningdek, ushbu davrda tovar va xizmatlar eksporti bo'yicha iqtisodiy makonning tabaqalanishi sezilarli darajada o'sgan. 2010-2018-yillar mobaynida ko'rib chiqilayotgan barcha ko'rsatkichlar bo'yicha, pullik xizmatlardan tashqari, asimmetriya indeksi ma'lum bir pasayishni ko'rsatadi. Biroq, uzoq muddatli tendensiya (2000-2018) asimmetrik mintaqaviy rivojlanish g'oyasiga mos keladi. Hududlarning iqtisodiy rivojlanishidagi asimmetriklikni butunlay yo'q qilib bo'lmaydi, chunki uning paydo bo'lishi maqbul chegaralarda ijobiy jarayonlarning boshlanishiga yaxshi ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan tabiiy asoslarga ega. Bunda aynan iqtisodiy asimmetriya resurslarning mintaqalar, sohalar yoki subyektlar o'rtasida ixtisoslashuvini ta'minlaydi, bu esa resurslardan optimal foydalanishga yordam beradi. Iqtisodiy asimmetriya sharoitida har bir hudud yoki tashkilot o'ziga xos ixtisoslashuvni rivojlantiradi, bu esa umumiy iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Asimmetriya iqtisodiyotning turli sohalarida mavjud diversifikatsiya va barqarorlikni ta'minlaydi. Masalan, qishloq xo'jaligiga mos bo'lgan hududlarda aynan shu sohaning rivojlanishi resurslarni samarali ishlatishga olib kelsa, boshqa iqtisodiy markazlar innovatsion texnologiyalar va xizmatlar sohasiga chuqurroq ixtisoslashadi.

Mamlakatimizda ushbu yo'nalishda olib borilayotgan pragmatik islohotlar — asimmetriyani jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot uchun zarur bo'lgan fenomen sifatidagi mohiyatiga mos keladi[3]. Shundan kelib chiqadigan bo'lsak, "O'zbekiston — 2030" strategiyasidagi birinchi g'oyaning ijtimoiy-falsafiy mohiyati — jamiyatda mavjud bo'lgan asimmetrik holatlarni aniqlash, ularni tan olish hamda ongli ravishda va puxta o'ylangan reja asosida ularni simmetriklashtirish sari yo'naltirishdan iborat. Ijtimoiy-falsafiy jihatdan, ushbu jarayonlarda asimmetriya – o'ziga xos turtki, simmetriya - erishish lozim bo'lgan ideal yoki maqsad, ularning o'zaro dialektik birligi esa barcha faoliyatlarni eng maqbul rejimda samarali amalga oshirishning ichki mexanizmidir. Masalan, bugungi kunda mamlakatimizda yuqori darajadagi daromadga ega bo'lgan qatlam vakillari bilan kam ta'minlangan aholining hayot sifati o'rtasida o'ziga xos tarzidagi ma'lum tafovutlar va farqlar mavjud. Aynan shu jihat ijtimoiy asimmetriyadir. Strategiya orqali aynan ushbu farqlarni eng optimal nisbatgacha kamaytirish natijasida resurslarning taqsimotida tenglikni, shuningdek, ta'lim va tibbiyot sohasida inklyuzivlikni kuchaytirish, raqamli infratuzilmalardan barchaga birdek foydalanish imkoniyatini yaratish orqali ijtimoiy simmetriyaga yo'l ochish hamda global dunyoga uyg'unlashish mumkin.

"O'zbekiston — 2030" strategiyasining "aholi talablariga va xalqaro standartlarga to'liq javob beradigan ta'lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimini tashkil etish" g'oyasini ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil etishda simmetriya va asimmetriya birligi o'ta muhim bo'lgan falsafiy mezondir. Chunki, jamiyatimizdagi har bir shaxs uchun o'qitishning milliy va zamonaviy tendensiyalari uyg'unligi asosida tarkib topgan sifatli ta'lim, samarali va tezkor tibbiy xizmat va har tomonlama ishonchli bo'lgan barqaror ijtimoiy himoya tizimining mavjudligi ijtimoiy simmetriyani o'zida aks ettiradi. Shuningdek, agar biror jamiyatdagi bolalar ijtimoiy kelib chiqishi, irqi, millati, tili, dinidan qat'iy nazar teng darajada bilim olish imkoniga ega bo'lsa, agar bemor bo'lgan fuqaro chekka qishloqdami yoki shahar markazida bo'ladimi, bir xil sifatdagi tibbiy xizmatdan foydalansa yoki kam ta'minlangan, imkoniyati cheklangan yoki yolg'iz insonlar o'zini himoyalanganini chuqur his etsa — bu ijtimoiy simmetriyaning amalda namoyon bo'lishidir. Biroq, har qanday jamiyatning real ijtimoiy voqeligida simmetriya o'zining bunday yuqori darajasiga ega bo'lolmasligi tabiiydir. Shuning uchun bunday darajadagi

simmetriya ideal holat modelidir. Aslida hududlararo ijtimoiy-iqtisodiy farqlar, raqamli texnologiyalar, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalaridagi tengsizliklar kabi bir qator nomutanosibliklar tizimda ijtimoiy asimmetriya mavjudligini namoyon etadi. Strategiyaning maqsadi aynan mana shu asimmetrik tuzilmalarni tan olish va ularni simmetrik tizimga aylantirishdan iborat. Masalan, ta'lim tizimida zamonaviy raqamli resurslar va ilg'or pedagogik metodikalarni faqat ayrim maktablardagina emas, balki barcha hududlarda joriy etish — bu simmetriyaga yo'ldir. Ushbu g'oya asosida so'ngi yillarda mamlakatimizda Prezident maktablari, ixtisoslashtirilgan maktablar qamrovi va sonining keskin ortishi natijasida ko'pchilik yoshlar uchun bir xil ta'limiy imkoniyatlar yaratilayotganligini aytishimiz mumkin. Shahar markazlaridagi yuqori texnologiyali diagnostika va davolash usullarini viloyat va tumanlarning olis hududlariga ham joriy qilish tibbiyot sohasida simmetrik yondashuv anglatadi. Mamlakatimizda so'ngi yillarda sog'liqni saqlash sohasida amalga oshirilayotgan tub islohotlar simmetrik yondash asosida barcha hududlarda aholi uchun qulay va sifatli tibbiy xizmatlarni ko'rsatish imkoniyatlari yaratilayotganligini aytishimiz mumkin.

Ijtimoiy himoya tizimida ham mamlakatimizda tub islohotlar olib borilib, ushbu jarayonlarda ijtimoiy simmetriya g'oyasining hayotga tatbiq etilayotganligini birgina, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-175-son Farmoni[4] va shu asosda bajarilayotgan amaliy harakatlar natijasida aholining ehtiyojmand qatlamlarida o'zini ijtimoiy siyosatning teng huquqli subyekti sifatida his qilayotganligida ko'rishimiz mumkin.

"O'zbekiston – 2030" strategiyasining aholi uchun qulay ekologik sharoit yaratish g'oyasi ijtimoiy-falsafiy jihatdan tabiat va jamiyat o'rtasidagi muvozanatni tiklash va o'zaro uyg'unlik tamoyillari asosida faoliyat olib borishni nazarda tutadi. Avvalo, fuqarolarning tabiat qonunlariga muvofiq yashashi va ijtimoiy qatlamlar hamda avlodlar o'rtasida ekologik adolat mexanizmlarini ta'minlash g'oyalari ijtimoiy simmetriyaning ham nazariy ham amaliy ifodasidir. Biroq, har qanday jamiyat o'zining iqtisodiy potensialini barqaror taraqqiy ettirish uchun sanoat korxonalariga ehtiyoj sezadi. Natijada, ushbu korxonalarning ekologik beqarorlikka ko'rsatadigan ta'sir ulushi boshqa texnogen ta'sirlarga nisbatan juda katta bo'ladi. Shu sababli sanoat hududlari va nisbiy ekologik toza joylar o'rtasida yetarlicha farqlar hamda mavjud resurslardan foydalanish imkoniyatlarida ijtimoiy tengsizliklar yuzga keladi va aynan shu jihatlar ekologik asimmetriyaning ijtimoiy mohiyatini aks ettiradi. Ushbu asimmetriya simmetriyaga intilishga turtki bo'luvchi omil bo'lib, Strategiya asosida aynan mana shu nomutanosibliklarni bartaraf etish orqali ekologik muvozanatga erishish nazarda tutilgan. Ushbu simmetriyaga erishish maqsadida mamlakatimizda bir qator islohotlar olib borilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston — 2030" strategiyasini "Atrof-muhitni asrash va "yashil iqtisodiyot" yilida amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida" gi PF-16-sonli Farmonida aynan tabiat resurslariga ehtiyotkorona munosabatda bo'lish, aholining ekologik madaniyatini yuksaltirish, sohaga ekologik jihatdan toza texnologiyalarni joriy etish orqali yashil iqtisodiyotni rivojlantirish kabi harakatlar aynan ekologik muvozanatga erishish va shu orqali aholi uchun qulay ekologik muhitni yaratish ko'zlangan. Demak, strategiyaning ekologik yo'nalishi tabiat va jamiyat o'rtasidagi uyg'unlikni tiklash, sohada mavjud bo'lgan asimmetrik jihatlarni sifatli va tizimli bartaraf etish orqali barqaror rivojlanishga erishish maqsad qilingan.

Insoniyat davlatchilik tarixida har qanday siyosiy tizimning eng yuksak g'oyasi zamonaviy davlatni barpo etish bo'lgan. Bu g'oya ayniqsa, "O'zbekiston – 2030" strategiyasining xalq xizmatidagi adolatli va zamonaviy davlatni barpo etish konsepsiyasida o'zining aniq ifodasini topgan. Ushbu maqsad nafaqat huquqiy-siyosiy, balki chuqur ijtimoiy-falsafiy mazmunga ega bo'lib, uni simmetriya va asimmetriya kategoriyalari orqali tahlil etish, davlat va jamiyat munosabatlariga yangicha falsafiy nigoh bilan qarash imkonini beradi. "Adolatli davlat modeli mohiyatan simmetriya tamoyillari asosida quriladi ya'ni fuqarolarning qonun oldida tengligi, turli imkoniyatlari adolatli taqsimlanishi ta'minlangan bo'ladi. Bunday davlatda xizmatlar ochiq, raqamli, byurokratiyadan xoli va inson manfaatlariga yo'naltirilgan bo'ladi"[6]. Demak, davlat tizimi va fuqarolar o'rtasidagi o'zaro ishonchni, muvozanatli javobgarlik va ochiqlikni ijtimoiy simmetriyaning amaliy ifodasi sifatida qarash mumkin.

Biroq har qanday jamiyat hayotida turli xarakter va darajadagi asimmetriya elementlari, ya'ni tengsizliklar va nomutanosibliklar mavjud bo'ladi. Ushbu jihatlar davlatning fuqarolar ustidan qattiq nazoratni o'rnatganligi, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy vakolat va imkoniyatlarning bir guruh "qo'lida" to'planishi, mavjud qonunlar esa aksariyat hollarda iqtisodiy-siyosiy hukmron doiralarning manfaatlariga yo'naltirilganligida namoyon bo'ladi. Bu jihatlar asimmetriyaning huquqiy, siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy ko'rinishlari bo'lib, tizimdagi mavjud muammolarni real anglash imkonini beradi va ularni bartaraf etishning eng samarali yo'llarini aniqlashga yo'naltiradi.

Ushbu tahlillardan ayon bo'ladiki, adolatli va zamonaviy davlat barpo etish simmetriya va asimmetriya o'rtasidagi uzviy dialektik harakat jarayoni bo'lib, mavjud asimmetriyalar tan olinadi va barcha uchun teng imkoniyatlar yaratilib, ochiq muloqot olib borishga va inson qadriyatini yuksaltirishga yo'naltirilgan davlat modeli shakllantiriladi. Ushbu jarayonda raqamli texnologiyalar, adolatga asoslanilgan boshqaruv tizimi hamda faol jamoatchilik nazorati orqali davlat va jamiyat o'rtasidagi muvozanat qaror topadi.

Mamlakatimizda so'ngi yillarda inson qadrini e'zozlash va uning manfaatlarini himoya qilish bo'yicha olib borilgan islohotlar "Xalq davlat idoralariga emas, balki davlat organlari xalqimizga xizmat qilishi kerak" degan oliyjanob tamoyili davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanganida ko'rishimiz mumkin.

Shunday qilib, "O'zbekiston – 2030" strategiyasining xalq xizmatidagi adolatli va zamonaviy davlatni barpo etish g'oyasi ijtimoiy simmetriyani tiklash, asimmetrik holatlarni ijobiy bartaraf etish va natijada barqaror, adolatli jamiyat qurishga qaratilgan. Bu esa, o'z-o'zidan nafaqat boshqaruv islohoti, balki jamiyat ongidagi falsafiy yangilanish, ya'ni inson va davlat o'rtasidagi uyg'unlikni qaror toptirish demakdir.

"O'zbekiston — 2030" strategiyasining beshinchi g'oyasi – suverenitet va xavfsizlikni kafolatlash – davlat barqarorligi va taraqqiyoti uchun muhim yo'nalishdir. Uni ijtimoiy-falsafiy tahlil qilishda simmetriya va asimmetriya birligi asosiy nazariy mezon sifatida namoyon bo'ladi. Bunda simmetriya – ichki siyosiy muvozanat, fuqarolarning teng huquqi, tashqi siyosatda diplomatik barqarorlik, huquqiy tizimning uyg'unligi kabi jihatlarida ko'rinadi. Bu xavfsizlikni ichki uyg'unlik orqali ta'minlashga xizmat qiladi. Asimmetriya esa turli tahdidlar – geosiyosiy bosimlar, kiberxavf, terrorizm va ichki ziddiyatlarda aks etadi. Ular davlat mustahkamligini izdan chiqarishi mumkin. Shuning uchun ularga qarshi strategik, ongli va muvozanatli choralar zarur.

Strategiya bu ikki kuchning birligini ifodalaydi: asimmetrik tahdidlar tan olinadi, ammo ularga simmetrik, barqaror yondashuv bilan javob beriladi. Bu esa suverenitetni zamon talablari asosida saqlashga xizmat qiladi. Demak, suverenitet va xavfsizlikni ta'minlash faqat kuch bilan emas, balki simmetriya va asimmetriya o'rtasidagi dialektik muvozanatni saqlash orqali amalga oshadi. Bu yondashuv strategiyaning chuqur ijtimoiy-falsafiy asosini tashkil etadi.

Barqaror taraqqiyot – bu muvozanat (simmetriya) va o'zgarish (asimmetriya) o'rtasidagi dinamik uyg'unlikdir. Yangi O'zbekiston aynan shu dialektik birlikka asoslangan ijtimoiy tizim bo'lib, adolat, huquqiy tenglik va ijtimoiy imkoniyatlar simmetriyasini saqlagan holda, tafovutlar va ijtimoiy muammolarni tan olib, ularni o'zgarish resursiga aylantirmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda “O'zbekiston – 2030” strategiyasining asosida yotgan g'oyalarning simmetriya va asimmetriyaning birligi kontekstidagi tahlili ushbu strategiyaning ijtimoiy-falsafiy mohiyatini yaqqol namoyon etib, unda belgilangan maqsadlarga erishishning samarali usul va mexanizmlarini ishlab chiqish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbekiston — 2030” strategiyasi to'g'risida” gi PF-158-sonli Farmoni, 11.09.2023 yil.
2. Bekpo'latov U.R. (2025). Simmetriya va asimmetriyaning ijtimoiy-falsafiy tahlili. Monografiya. –Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi, 192 b.
3. Bekpo'latov U.R. (2021). Dialektika qonunlarining postnoklassik talqini. Falsafa va huquq jurnali. –Toshkent, 2021, –№ 3, –B.32-36.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi PF-175-son Farmoni. 25.07.2022.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbekiston — 2030” strategiyasini “Atrof-muhitni asrash va “yashil iqtisodiyot” yilida amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida” gi PF-16-sonli Farmoni. 30.01.2025.
6. Rawls John (2005). Political Liberalism. New York: Columbia University Press. pp. 182–83, 261.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 4 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).